

Godišnji narativni
izvještaj 2023

SADRŽAJ

Strana 3

Uvodna riječ

Strana 4

O Centru ženskih prava

Strana 5

Osiguran pristup pravdi i uslugama za žene žrtve rodno zasnovanog nasilja, uz podršku pred pravosudnim i servisnim institucijama

Strana 10

Pružanje pravne i psihološke pomoći žrtvama trgovine ljudima uključujući i ostvarivanje prava na obeštećenje u krivičnom postupku

Strana 9

SARADNJA SA SUDOVIMA - Unaprjeđenje implementacije Strategije rodne ravnopravnosti u pravosuđu BiH

Strana 18

ISKORAK ka dobrim praksama u zaštiti prava žrtava trgovine ljudima

Strana 27

MODEL vaninstitucionalne podrške ženama žrtvama nasilja

Strana 31

USPOSTAVLJANJE saradnje za unaprjeđenje rodne ravnopravnosti

UVOD

Zadovoljstvo mi je predstaviti godišnji izvještaj Centra ženskih prava i ključna dostignuća naše organizacije u protekloj godini.

U godini iza nas, Centar ženskih prava je ostvario značajne uspjehe u radu sa institucijama koje su dio sistema zaštite žena od nasilja.

Posebno smo ponosne na saradnju sa sektorom pravosuđa u Bosni i Hercegovini.

Veliki broj sudija i tužilaca, ali i stručnih saradnica/ka je učestvovao na seminarima koji već duži niz godina trenerski par naše organizacije uspješno implementira.

Za specifično postavljenu metodologiju izvođenja seminara bilo je neophodno posjedovati vještine, znanje i iskustvo o temama koje utiču na položaj žena u društvu i porodici.

Senzibilizacija, razbijanje predrasuda i stereotipa profesionalaca koji odlučuju o sudbini žena preživjelih nasilje, ključ su ka rješavanju marginalizacije ženskog pitanja, stav je trenerskog para.

Interakcijom sa predstavnicama i predstavnicima pravosuđa osigurale smo da se glas žrtava čuje i da njihove potrebe ne budu zapostavljene.

Kroz direktnu pravnu pomoć i zastupanje pred institucijama u lancu sistema zaštite, kao što su centri za socijalni rad, policija, sudovi, pružile smo podršku brojnim ženama koje su se našle u teškim situacijama. Naš tim pravica neumorno je radio na tome da svaka žena dobije pravedan tretman i potrebnu zaštitu.

Posebno želim istaći naš rad na pružanju psihološke podrške, za kojom je potražnja znatno povećana posebno nakon ubistva žene od strane partnera u Gradačcu.

Psihologinja je besprijekorno radila, neumorno tražeći rješenja za naše korisnice. Posvećenost i stručnost omogućili su mnogim ženama da pronađu snagu i podršku u najtežim trenucima.

Takođe, ponosne smo na prijenos znanja, vještina na pojedinke i nevladine organizacije, čime smo osnažile i obučile mnoge žene da postanu priznate pomagačice/osobe od povjerenja u svojoj lokalnoj zajednici, pred institucijama u sistemu zaštite.

Naš rad na zagovaranju i direktan doprinos izmjenama i dopunama Krivičnog zakona i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, ali i drugim zakonima, omogućava stvaranje uslova za poboljšanje pravne zaštite žena.

Bezbroj preventivnih aktivnosti bilo je usmjereno na upozoravanje javnosti na posljedice koje prouzrokuje nasilje nad ženama.

Informisanjem i edukacijom širile smo svijest o ovom gorućem problemu, čime smo doprinosile boljoj zaštiti i podršci za sve žene.

Skrenule smo pažnju građanki i građana, ali i svih zvaničnika, da nasilje mora prestati. Prekidanjem Summer Festa u Zenici, prije zakazanog koncerta, uspjele smo utjecati da se prikaže video o strahoti ubistva žene od strane partnera. Pozvali smo sve prisutne da ne ćute, da prijave i reaguju na nasilje nad ženama.

Ostvarili smo nemjerljiv doprinos u zajednici i državi, ali naš posao nije završen. Pred nama su novi izazovi i ciljevi za narednu godinu. Nastavit ćemo da radimo sa istim žarom i posvećenošću kako bismo osigurale da svaka žena u Bosni i Hercegovini bude sigurna i zaštićena. Ponosne smo što smo dostupne svim ženama u Bosni i Hercegovini, pružajući podršku i pomoć kada im je najpotrebnija.

Zahvaljujem timu Centra ženskih prava, svim našim partnerima i donatorima na neumornom radu i podršci.

Zajedno ćemo nastaviti graditi svijet u kojem žene žive bez straha i nasilja.

Hvala vam.

Predsjednica Centra ženskih prava

Meliha Sendić

HEROINE BORBE ZA ŽENSKA LJUDSKA PRAVA

TO JE TAJ TIM

Meliha Sendić

Dženana Radončić

Bojana Jovanović

Selma Badžić

Duška Andrić

Leila Talić

Nurka Babović

Aida Ćosić

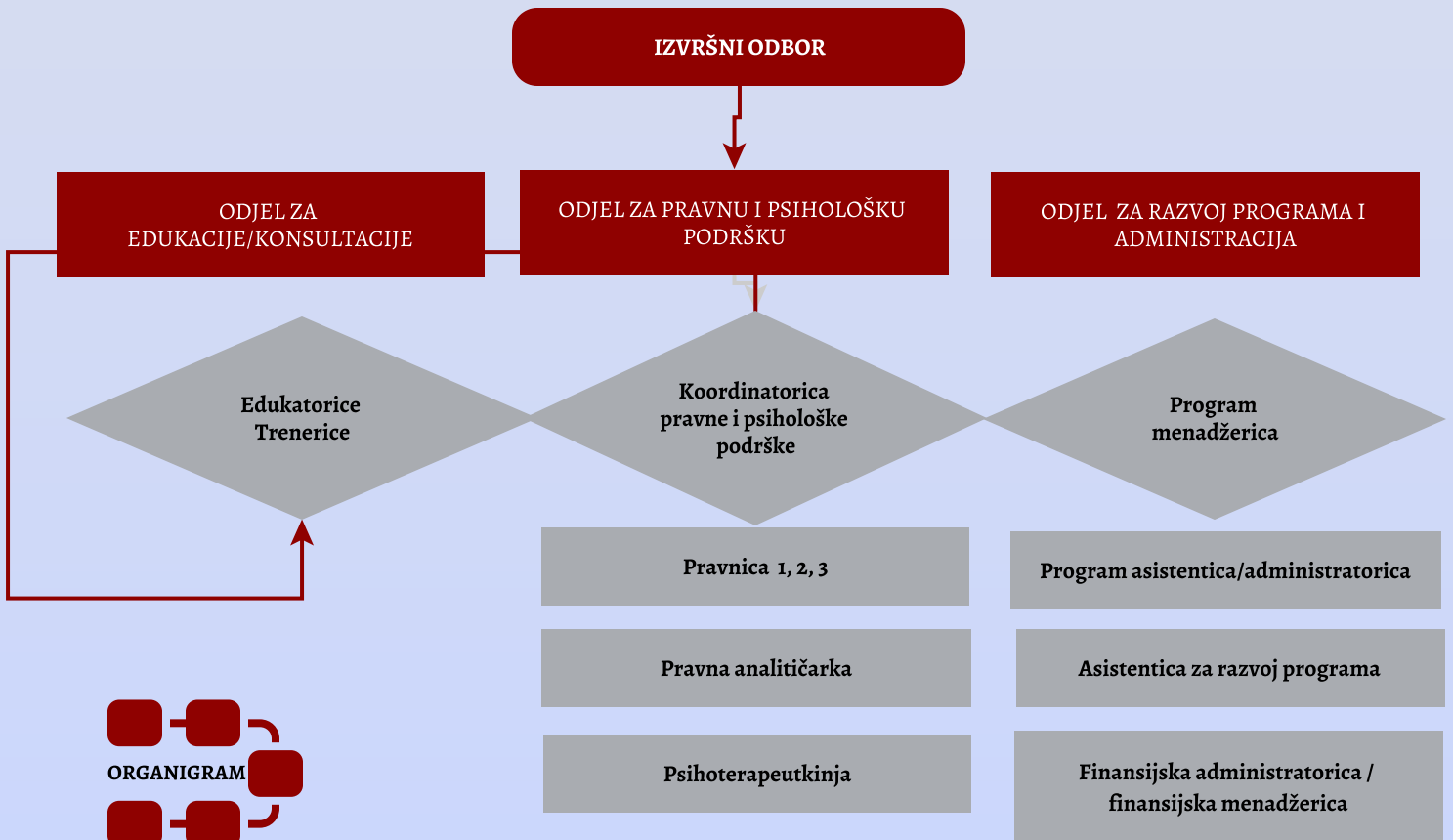
Azra Mujezinović

Centar ženskih prava je pravno zagovaračka organizacija posvećena unaprjeđenju položaja žena i djece u svim društvenim odnosima

Misija: zastupanje rodno pravednog i antidiskriminatornog koncepta u svim društvenim odnosima za bolji položaj žena.

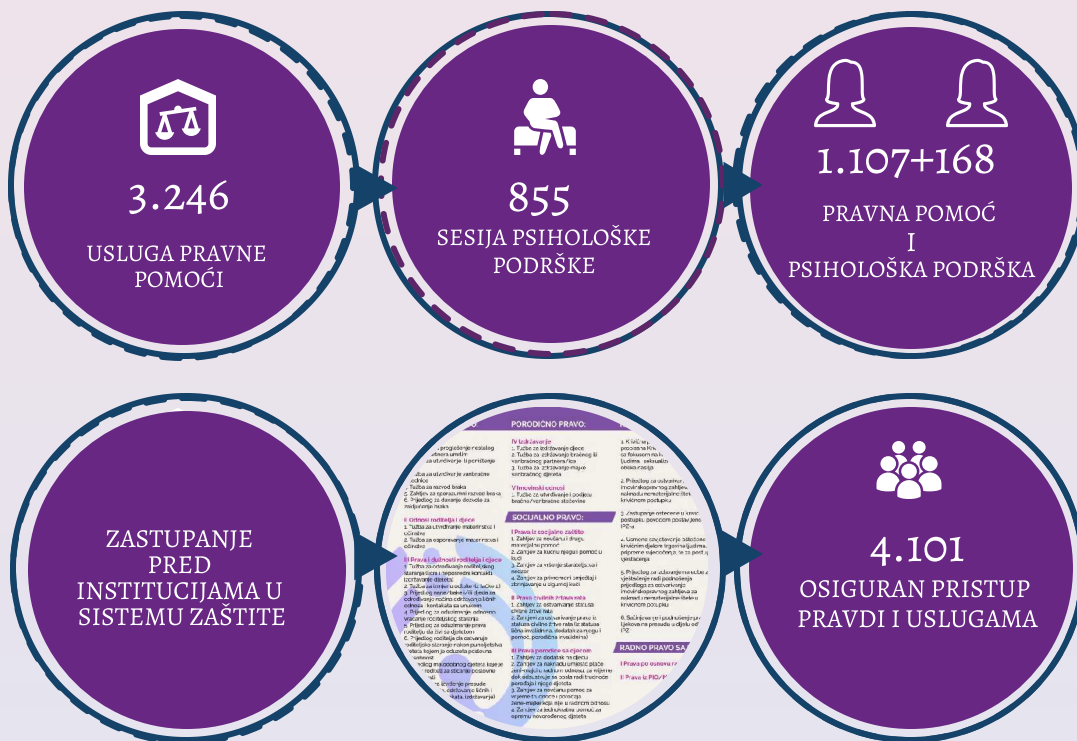
Zaštitu, unaprjeđenje, promociju ljudskih prava žena i rodnu ravnopravnost, borbu protiv seksualiziranog nasilja i diskriminacije ostvarujemo kroz postizanje specifičnih strateških ciljeva.

strateški cilj 1

Osigurati pristup pravdi i uslugama za žene
žrtve rodno zasnovanog nasilja, uz podršku
pred pravosudnim i servisnim institucijama

Besplatna pravna pomoć i psihološka podrška

Pravna i psihološka podrška u 2023. godini bila je ključna za 1.107 žena koje su morale prolaziti kroz lavirint institucija u sistemu zaštite kako bi ostvarile svoja prava.

Sveobuhvatan pristup u radu omogućio je da preko 1.000 žena dobije snagu i pomoć kako bi što bezbjednije izašle iz nasilne zajednice.

Svojim angažmanom, primjenom najboljeg modela psihološke i pravne pomoći, pružena je 4.101 usluga koja se prvenstveno zasnivala na principu sigurnosti, ali i čuvanja dostojanstva i integriteta žena.

Pravna pomoć je uključivala:

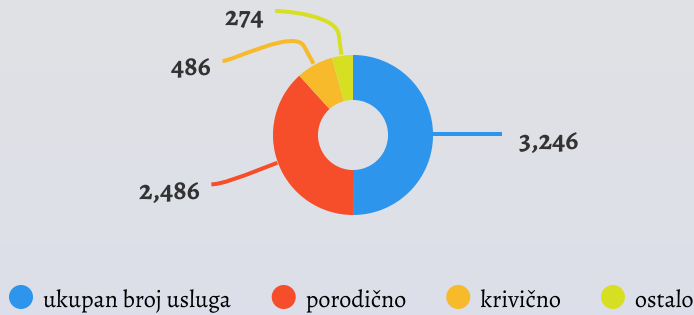
- Informisanje korisnica o pravima koja im po zakonu pripadaju;
Pravnim savjetima o zakonskim mogućnostima, načinima ostvarenja prava, postupcima podnošenja prijave, fazama krivičnog ili prekršajnog postupka, davanje instrukcija i objašnjenja o položaju svjedoka u krivičnim postupcima, pravima i obavezama koje proizilaze iz Porodičnog zakona;
- Zastupanje u sudskim postupcima i posredovanje prema institucijama sistema zaštite.

Nedostatak systemske podrške, sveobuhvatne podrške ženama, prepoznatljivost Centra ženskih prava kao relevantnog partnera, kao i proteklih godina nije donio značajnije promjene kada govorimo o upućivanju žena na našu organizaciju.

Najveći broj upućenih je od strane centara za socijalni rad ili službi (50,36%), što je i razumljivo s obzirom da se pravna pomoć odvija u prostorijama centara za socijalni rad u Zeničko-dobojskom i Srednjobosanskom kantonu.

U odnosu na prethodne godine primjetna je razlika da su se žene samostalno obraćale, bez da ih je neko uputio. Značajno je istaknuti procenat od 22,10% samostalnih obraćanja bez posrednika jer to ukazuje da je strategija vidljivosti bila uspješna i pronašla put do ciljne grupe, a to su žrtve rodno zasnovanog nasilja.

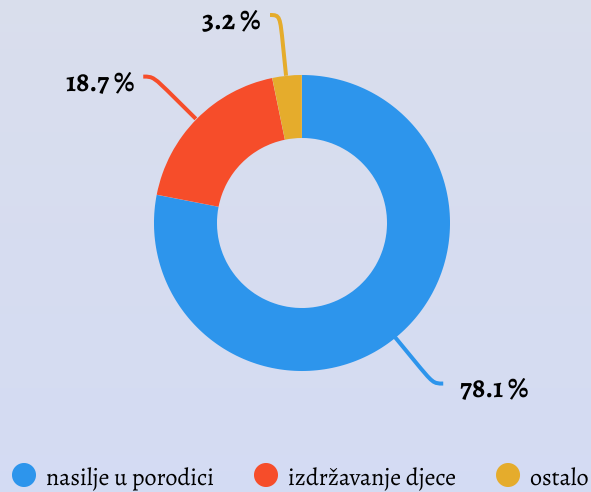
Oblasti prava

Sinergija programskih aktivnosti zaštite i promocije ženskih prava uticala je na povećan broj klijentica koje su trebale ostvariti zaštitu i ostvarenje prava iz oblasti koje su naša uža specijalnost.

Više nego tri četvrtine usluga (77 %) odnosi se na oblast porodičnog prava, dok skoro 15% čine usluge iz krivičnog prava. Ostatak od 8% čine usluge iz oblasti socijalne zaštite, radnog prava i dr.

Broj usluga razvrstan prema specifičnoj problematici

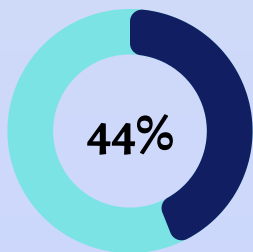
Tokom 2023. godine nasilje nad ženama je bio problem broj jedan u Bosni i Hercegovini, što se direktno oslikalo i na strukturu usluga. Broj usluga iz oblasti krivičnog prava u 2023. godini porastao je za jednu trećinu u odnosu na 2022. godinu - sa 11% popeo se na 15% od ukupnog broja usluga.

Jasan pokazatelj trenda porasta nasilja nad ženama je podatak da je 93% žena koje su nam se obratile doživjelo nasilje u posljednjih godinu dana, što je drastičan skok u odnosu na 2022. godinu kada je iznosio 73%.

Ono što je takođe indikativno jeste podatak o procentu nasilja u partnerskim odnosima koji je u 2023. godini iznosio 93,15%, dok je u prethodnoj iznosio 66.36%.

Među počiniteljima nasilja najviše je bračnih partnera (48%), zatim bivših bračnih partnera (24%), a 21% su bivši i sadašnji vanbračni partneri.

Zanimljivost koju smo identifikovale prilikom analize podataka besplatne pravne pomoći je činjenica da mnoge od žena nisu znale prepoznati oblike nasilja u ponašanjima svojih partnera, kao i da su učestali njihovi upiti o toku krivičnog postupka za nasilje.

nasilje počinjeno korištenjem društvenih mreža i mobilnih aplikacija

79%

nasilje putem informaciono-komunikacionih tehnologija

Nasilje putem savremenih tehnologija nije više novi trend, nego uobičajeni alat za maltretiranje, zlostavljanje, ucjene, prijetnje i proganjanje žena.

PSIHOLOŠKA Podrška

855
sesija

Većina žena koje su se javljale nakon augusta 2023. godine izjavilo je da kao rješenje dugotrajnih prijetnji od strane partnera vide u samoubistvu.

Slučaj "Nizama" - ubistvo žene u Gradačcu izgledalo je kao "buđenje žena" i hitno traženje podrške.

Najčešće prijetnje koje su žene dobijale u drugoj polovini godine glasile su:

"Ti si sljedeća Nizama, samo nastavi tako!"

psihološka podrška i savjetovanje

729

individualne terapijske sesije

102

grupni rad

24

PRIJETNJE
UBISTVOM

METODE

ŽENE U 2023. godini OZBILJNIJE DOŽIVLJAVALE PRIJETNJE

U odnosu na 2022. godinu broj žena koje su
zatražile psihološku podršku povećan za 40%

168
žena

Za sve žene za koje je pravni tim uradio procjenu rizika, bila je neophodna psihološka intervencija, te je u skladu s tim otvorena mogućnost rada sa psihoterapeutkinjom. Psihološka podrška i savjetovanje bilo je omogućeno za sve žene u BiH koje su nas direktno kontaktirale, ali i putem NVO, institucija sistema zaštite, pomagačica u zajednici (Mreža 4P), prijateljica itd.

RIJEČI PSIHOTERAPEUTKINJE

Spasile smo ženu da ne bude nova Nizama!

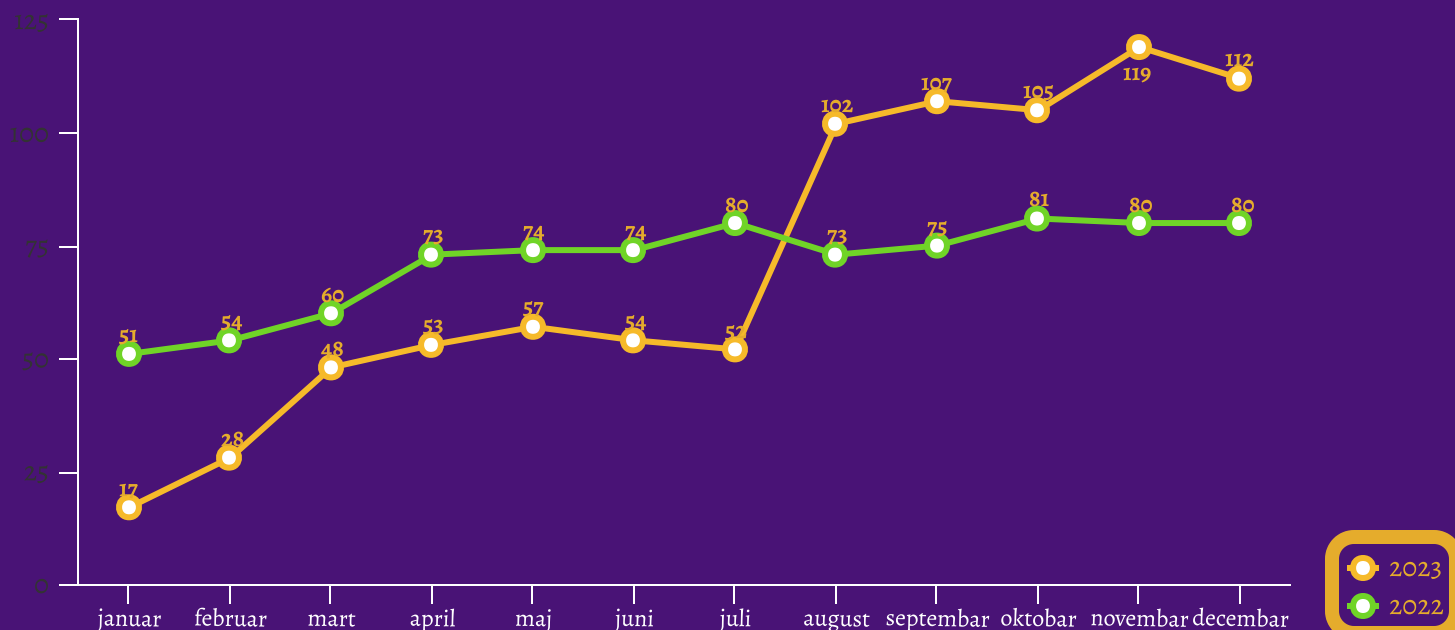
„Ako ti padne napamet da odeš ti ćeš biti nova Nizama“ bile su riječi njenog vanbračnog partnera. Mjesec i po dana od stravičnog ubistva žene u Gradačcu, pomoć je zatražila pomagačica Mreže 4P. Prepoznala je visokorizičnu situaciju u kojoj se nalazila žena koja je trpjela nasilje 8 godina, bila zatvorena u kući i preživljavala sve oblike torture. Pratio je svaki njen korak, izolovao je od kruga podrške porodice i prijatelja, tukao...

Nakon Nizaminog ubistva, prijetnju koju je dobila shvatila je ozbiljno i pobjegla. Morala je ostaviti djecu kako u bijegu od nasilnika ne bi ugrozila i njihove živote.

Na rubu očajja, bespomoćnosti i bezizlazne situacije bila je čak spremna oduzeti sebi život. Pravilnim pristupom u akutnoj kriznoj situaciji pomagačica je zadobila njeno povjerenje i spojila je sa timom naše organizacije, specijaliziranim za specifične krizne situacije.

Spriječeno je samoubistvo, spriječen je femicid. Za ženu je dalje bio ključan intenzivan terapijski rad kroz koji je osnažena da može nastaviti borbu za normalan život sa svojom djecom. Uz stalnu podršku pomagačice, terapeutkinje, mentorke pomagačici, vratila se u svoj grad, prijavila partnera i uz pravno zastupanje uspjela vratiti djecu pod svoju skrb.

Frekvencija psihološke podrške 2022/2023

Upoređujući podatke o broju žena koje su zatražile psihološku podršku u 2022. sa brojem žena u 2023. godini, uočile smo znatno povećan broj obraćanja. Procenat je veći za 107,40%.

Daljom obradom podataka, uočile smo drastično povećanje potrebe za psihološkom podrškom od 1.08.2023. pa sve do kraja godine.

Posmatrajući samo 2023. godinu vidi se da je do kraja jula bilo 310 sesija psihološke podrške, a od augusta do kraja godine 545, što je porast za 75,80%.

Nagli porast se desio nakon ubistva žene u Gradačcu.

Porast potrebe za psihološkom podrškom

Kao svjetlo na kraju tunela pojavila se mogućnost za razgovor sa stručnom osobom, koja mi je pružila maksimalnu podršku, savjete, upute, razumijevanje. Ohrabrena sam da idem dalje.

Podrška je došla u jako teškim trenucima mog života kada nisam mogla pronaći odgovore zašto mi se nešto dešava, gdje sam pogriješila... Najpotrebnije u tim momentima je bilo profesionalno, objektivno i stručno mišljenje. To sam i dobila. Naše terapijske sesije dale su mi motivaciju, što je bilo ključno za moje ispravne odluke.

Kao samohrana majka naučila sam da sama brinem o svom djetetu i da od drugih ne očekujem nikakvu pomoć. U ovaj tretman sam ušla bez ikakvih očekivanja, ali svjesna da mi treba pomoć kako bih ostala mentalno jaka za sebe i svoje dijete. Dobila sam vjetar u leđa i pomoć pri donošenju odluke da se razvedem, od muža koji je ionako napustio mene i naše dijete sa posebnim potrebama. Svaki telefonski razgovor je završavao svađama, uvredama čak i od mene. Shvatila sam da tako samoj sebi nanosim štetu.

Svjesna sam da je terapija dug proces.

Ne mislim da se neke stvari potpuno pobijede, ali ovim radom sam osvijestila da se život može olakšati. Dobila sam puno više nego što sam očekivala.

Želim da nastavim s radom jer vjerujem da ću uz dobru psihološku podršku iz ovog tretmana izaći samo jača, stabilnija, svjesnija sebe i okoline koja me okružuje. Hvala puno na ovoj prilici.

Direktan uticaj podrške odjela za pravnu i psihološku podršku na kvalitet života žene

U ERI UMJETNE INTELIGENCIJE NEKO NEMA NI MOBITEL DA POZOVE U POMOĆ

Možda je nestvarno da u 21. vijeku još uvijek postoje ljudi koji nemaju mobilni telefon. Nažalost postoje, a jedna od njih je i žena koja nam se obratila za pravnu pomoć. T.S. je svoj vijek nakon udaje provela služeći muža i njegovu porodicu, djecu koju je rađala i podizala, dok je muž odlazio na posao, i vraćao se gotovo uvijek ljuto ulazeći u kuću galameći i prigovarajući svemu i svačemu. Batine su bile način da joj pokaže „ko je gazda i ko hrani i nju i djecu, da bi bez njega skapali od gladi“. Nasilan seksualni odnos je jedini za koji je znala. Trpila je, jer je tako naučena. Nije poznavala gdje je sjedište institucija koje bi joj mogle pomoći. Iz kuće nije izašla 35 godina, ponekad do najbližeg komšiluka, a u dvorištu je provodila najviše vremena. Nije imala račun u banci. Napuštanje muža i razvod za nju nisu bili opcija, jer to je „sramota“ koja bi je izložila osudi okoline, porodice i djece. Međutim, muž je želio da ona napusti kuću, jer je nije više mogao gledati... Otišla je kod sina, samo da mu se, prema njenim riječima „skloni s očiju“. Vjerovala je da će ga to proći, da će je vratiti kući. Sin je živio sa svojom porodicom, s minimalnim sredstvima za život. Dok je boravila kod sina, muž je podnio zahtjev za razvod braka, a ona je ostala „ni na nebu, ni na zemlji“, nesnađena, izgubljena. Došla je na sud kada je bilo zakazano ročište za razvod braka. Iako se brak mogao automatski okončati bez njenog pristanka, sudija je ipak odlučio da joj na papir napiše naziv naše organizacije uz objašnjenje da nam se obrati, a kad dođe znat će zbog čega. To se i desilo. Tokom razgovora s njom uočile smo neophodnost intervencije u dijelu koji se odnosio na obezbjeđivanje bilo kakve egzistencije. Ispunjavala je sve zakonske uslove za supružansko izdržavanje te smo podnijele protivtužbu. Na njenu i našu radost uspjele smo, te je sud u potpunosti prihvatio zahtjev naveden u tužbi. Ovim je na neki način osigurano njeno koliko-toliko dostojanstveno starenje, a za nju je to bila i određena satisfakcija za sve godine koje je trpila i posvetila se brizi o porodici.

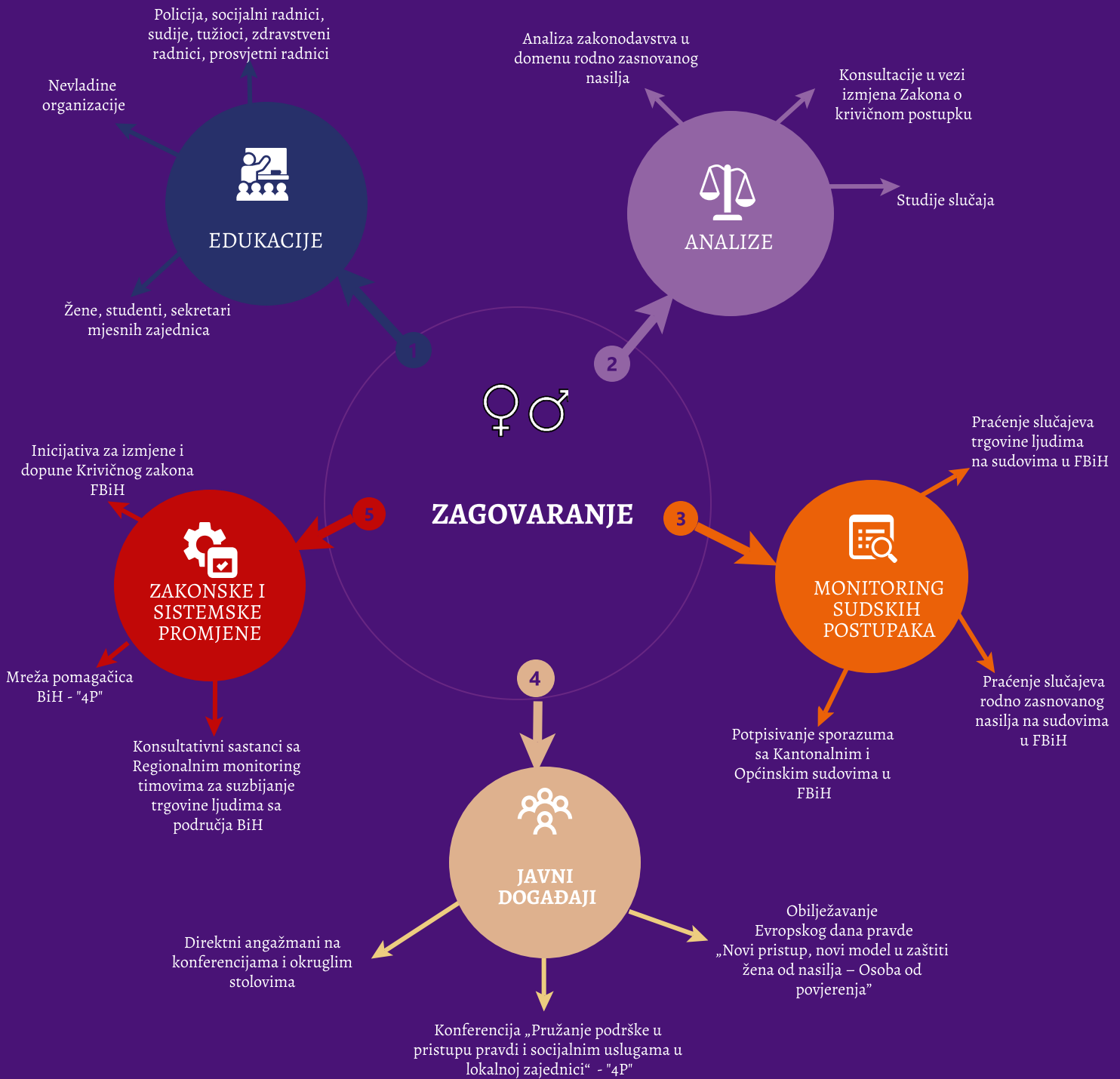
BEZ OBZIRA NA STAROSNU DOB, OBRAZOVANJE, SREDINU U KOJOJ ŽIVE, ŽENE SU JOŠ UVIJEK IZLOŽENE PATRIJARHALNOM NAČINU ŽIVOTA

Kao i u većini slučajeva koji su dio naše svakodnevne savjetodavne uloge, naredni slučaj prikazuje da i mladi bračni parovi nastavljaju živjeti po patrijarhalnim modelima u kojima je nasilje svakodnevnica u bračnom odnosu. Iako samo 5 godina u braku, 25-godišnja A.A. je već žrtva dugogodišnjeg nasilja. Nekoliko puta je pokušavala izaći iz nasilne veze, ali su je obećanja nasilnika, slatke riječi, iskazivanje ljubavi, kupovina poklona, pravljenje planova za budućnost, uspijevali zavesti i vraćati u vezu. Međutim, u fazi „medenog mjeseca“ rodila je dijete, a odmah nakon toga nastupila je „redovna“ situacija svakodnevnog maltretiranja. U nekom od tih momenata nasilje je eskaliralo, a ona je smogla snage da pobjegne. Za nas je čula od prijateljice koja ju je odmah uputila nama, te je u kratkom roku podnesena krivična prijava i nasilnik je dobio tri mjeseca zatvora. Nismo se zadržale na krivičnoj prijavi nego smo u njeno ime podnijele zahtjeve za izricanje mjera udaljenja iz stana i zabrana približavanja njoj i djetetu; zabrana uznemiravanja i uhođenja nje i djeteta. Uz pravnu pomoć, A.A. sve vrijeme dobija i psihološku podršku, jer su posljedice dugogodišnjeg nasilja još uvijek akutne, a strah od nasilnika još uvijek prisutan.

Navedeni slučajevi su samo dva u nizu primjera, koji za tim Centra ženskih prava predstavljaju svakodnevnicu tokom radnog dana, ali i izvan redovnog radnog vremena.

strateški cilj 2

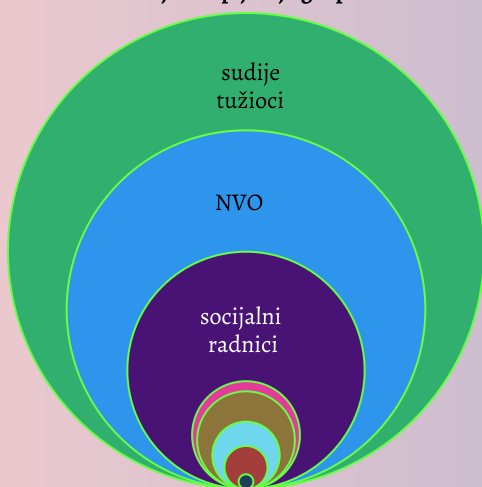
Pružanje pravne i psihološke pomoći žrtvama trgovine ljudima s ciljem sprječavanja retraumatizacije i olakšavanja pristupa pravdi, uključujući i ostvarivanje prava na obeštećenje u krivičnom postupku

strateški cilj 3

Iskorijeniti predrasude i stereotipe u primjeni zakona, javnih politika i postupanju institucija u lancu sistema zaštite prema žrtvama rodno zasnovanog nasilja i trgovine ljudima.

Najzastupljenije grupe

BROJ KLJUČNIH NOSILACA PROMJENA KOJI SU UČESTVOVALI U PROGRAMSKIM AKTIVNOSTIMA

1.398

Protekla godina bila je obilježena nizom seminara, zagovaračkih sastanaka, radionica na kojima su najveće učešće uzeli/e predstavnici/ce pravosuđa, centara za socijalni rad, NVO, parlamentarci i parlamentarke na federalnom nivou, predstavnici/ce općinskih i gradskih službi, zdravstvenih i prosvjetnih institucija, centara/zavoda za pružanje pravne pomoći, Institucije ombudsmana, žena i djevojaka.

Seminari za sudije i tužioce

Zagovaračke aktivnosti na uspostavljanju i jačanju saradnje sa institucionalnim partnerima tokom prethodnih godina, posebno su došle do izražaja u 2023. godini.

Tokom 2023. godine, *Odjel za edukaciju Centra ženskih prava*, imao je jedan od najzahtjevnih i najintezivnijih perioda u posljednjih 5 godina.

Osim edukativnog dijela, aktivnosti su se razvijale u vidu unaprjeđenja partnerstava sa sudovima u svrhu jačanja kapaciteta osoblja kao i njihove senzibilizacije za bolji pristup žrtvama rodno zasnovanog nasilja.

Održale smo (8) dvodnevnih seminara za predstavnike/ce pravosuđa, sudije i sutkinje, tužioce i tužiteljice, pod nazivom:

"Rodna (ne)ravnopravnost – predrasude i stereotipi".

Edukacije su već pet godina dio redovnog programa Centra za edukaciju sudija i tužilaca FBiH i Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj. Predstavnici Općinskih i Kantonalnih sudova FBiH, Kantonalnih tužilaštava FBiH, Osnovnih i Okružnih sudova RS i Okružnih javnih tužilaštava RS, Suda BiH, bili su dio značajne edukacije usmjerene na unaprjeđenje rodne ravnopravnosti u pravosuđu BiH.

Također se razgovaralo koliko zloupotreba moći u privatnoj i javnoj sferi može uticati na položaj žena u društvu.

Seminari su zaokruženi sagledavanjem lične odgovornosti, ali i odgovornosti društva i sistema, za izgradnju društva netolerantnog na nasilje nad ženama.

Na svim seminarima, na zahtjev prisutnih objašnjena je uloga Osobe od povjerenja (Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, u oba entiteta), kao i novi resurs u BiH, *4P Mreža*. Praktična primjena "osobe od povjerenja" prezentirana je kroz primjere dobre prakse Centra ženskih prava.

Promjena koja se desila nakon dugogodišnjeg djelovanja na polju rodne ravnopravnosti ostvarena je u direktnom partnerstvu sa Općinskim sudom Travnik, Kantonalnim sudom Novi Travnik, te Kantonalnim sudom Zenica, gdje je postignut dogovor o edukaciji za kompletno osoblje navedenih sudova. Ovo je bilo prvi put da sudovi organizuju ovakav tip edukacija usmjeren na unaprjeđenje rodne ravnopravnosti u sudovima.

Za bolje razumijevanje Strategije rodne ravnopravnosti u pravosuđu BiH, predsjednici/ce sudova su odlučili angažovati Centar ženskih prava. Nakon edukacija dogovoreni su koraci za buduća zajednička djelovanja.

"Ovom prilikom najiskreniju zahvalu upućujemo VSTV-u BiH i kolegama iz Švedske za nesebičnu pomoć i podršku u realizaciji ovog projekta. Također, posebnu zahvalu upućujemo Centru ženskih prava iz Zenice za pomoć u realizaciji projektnih ideja".
S poštovanjem,

Predsjednik Općinskog suda u Travniku
Goran Dujić

SARADNJA SA SUDOVIMA I DIREKTAN UTICAJ SEMINARA NA PROMJENU STAVOVA O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI U PRAVOSUĐU

1

„Pravo ste osvježenje u odnosu na druge vrste edukacija. Mislim da trebate nastaviti. Imate podršku svih nas koji smo ovdje i tu podršku treba širiti. Iznenađena sam vašom širinom, jer sam mislila da je tema koju ste poslali krug vašeg djelovanja. Širina vašeg rada je neprocjenjiva, ne samo za žene, nego za kompletne porodice, za društvo u cjelini. Mislim da edukacije trebaju proći svi u pravosuđu, bez obzira na kojem referatu rade.“

TUŽILAŠTVO BIH

2

„Mislim da je vaša uloga značajna u implementaciji Strategije rodne ravnopravnosti u sudovima. „Highlight“ seminara je prezentacija mreže pomagačica i video koji smo pogledali. Znamo kome uputiti žene kojima treba pomoć. Odličan seminar!“

OSNOVNI SUD BANJA LUKA

„Ovo je jedini seminar na kojem su mi predavači uspjeli zadržati pažnju od prve do zadnje minute, što mi se u mom dugogodišnjem iskustvu nikada nije desilo. Natjerate nas da razmišljamo.“

SUD BIH

3

„Na mnoge seminare idem, ali što se tiče moje pažnje niko je nije mogao ovako održati, što je dovoljan dokaz koliko je interesantno. Za mene je najvažije bilo „sterotipne rodne uloge žene“, ne umanjujući značaj drugih tema. Ja želim doći i sljedeće godine, jer ću sigurno čuti nešto novo.“

OSNOVNI SUD BANJA LUKA

„Način na koji vodite seminar, interaktivnost, sve je nešto novo u odnosu na seminare koje smo svi prošli. Svijetla ste tačka našeg društva, a posebno „pomagačice“ za koje ste vi zaslužne. Svaki put kada budete nešto organizovali rado ću se odazvati.“

SUD BIH

4

„Tako ne radim na predmetima nasilja u porodici, ovo što sam ovdje naučila zainteresovalo me i privatno i profesionalno. Smatram da ovaj seminar treba biti uvršten i u početnu i u osnovnu, obaveznu obuku, da bude i za one koji tek stupaju na pravosudne funkcije, ali i za one sa dugogodišnjim iskustvom.“

OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO ISTOČNO SARAJEVO

5

„Vi definitivno morate sa ovom vrstom seminara ući u početnu obuku. Nama mlađim sudijama koji tek ulazimo u proces suđenja potrebno je proširiti vidike. Jako korisno i prezanimljivo za mene. Proširili ste seminar u svim poljima, tako da mi je potpuno jasno koliko lični stavovi i predrasude mogu uticati na donošenje odluka.“

OSNOVNI SUD BANJA LUKA

KROZ PRIZMU RODNO SENZIBILNE ŠETNJE

Zaključak na svim seminarima održanim tokom 2023. godine bio je pokretanje Inicijative prema Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH koja se odnosila na "Obavezno uvrštavanje ovakve vrste edukacije kao obavezne početne obuke za novoimenovane sudije i tužioce!!" Inicijativa je zajedno kreirana sa CEST RS i CEST FBIH.

Kao dio programa edukacije i senzibilizacije, cjelokupno osoblje Kantonalnog suda u Novom Travniku, Općinskog Suda u Travniku i Kantonalnog suda u Zenici, a na poziv rukovodilaca, prošlo je intenzivnu obuku. Obuka i saradnja sa Centrom ženskih prava pomogla je bolje shvatanje Strategije za unaprjeđenje rodne ravnopravnosti u pravosuđu u BiH i izradi Akcionih planova za njenu implementaciju u pojedinačnim pravosudnim institucijama.

„Pored zahvale i slaganja sa kolegama i kolegicama, reći ću da se osjećam odlično i da sam drugi put na vašem seminaru, i poželio bih opet da budem, jer svaki put nešto novo naučim. Imam jedan konkretan prijedlog: Da iskoristite vaše kapacitete, a mi ćemo vas podržati, da od strane nadležnih centara za edukaciju sudija i tužilaca ovakva vrsta seminara bude uvrštena u osnovnu obuku početnih nosilaca pravosudnih funkcija, onih koji tek stupaju na dužnost. Kada sam ja prolazio osnovnu obuku falila mi je ovakva obuka, ali sam ja uspio da uđem u grupu za vaš seminar. Međutim, moje kolege i kolegice nemaju nažalost takvu priliku ili ih neće zadesiti prilika da se prijave. Ali, ukoliko bi ovakav seminar bio uvršten u početnu osnovnu obuku, mi bi imali već na početku osposobljene (senzibilizirane) nosioce pravosudnih funkcija za rješavanje predmeta nasilja u porodici. Oni će tačno moći prepoznati problem u rodnoj (ne)ravnopravnosti, razjasniti pojmove rod, spol... Kada vi to objasnite na jedan jasan, decidan način, mi više nemamo dilema oko toga. Mi jesmo osviješteni, zato i sjedimo ovdje danas, ali treba osvijestiti i druge kolege.“

Okružno javno tužilaštvo Trebinje

„Bez ove saradnje (sa Centrom ženskih prava na edukaciji i senzibilizaciji cjelokupnog osoblja Suda - op. CŽP) naša iskustva bi bila jako siromašna. Naše znanje iz ove materije je bilo jako skromno dok nismo upoznali Centar ženskih prava. Sa njima smo prošli mnogo edukacija i one su nas uvele u problematiku od pojma rodne ravnopravnosti, pojma rodno senzibilnog jezika, rodno zasnovanog nasilja, oblika nasilja i kroz tu saradnju smo uspjeli napredovati i izraditi Akcioni plan za implementaciju Strategije rodne ravnopravnosti, a edukacija je obavljena sa svim djelatnicima, svim državnim službenicima i sucima.“

Goran Dujić, predsjednik Općinskog suda u Travniku

SENZIBILIZACIJA - STRUČNA USAVRŠAVANJA

Održana edukacija i stručno usavršavanje korak su u pravcu jačanja i/ili nadogradnje saradnje sa institucionalnim akterima u lancu sistema zaštite. Oni predstavljaju doprinos stvaranju povoljnijeg ambijenta i systemske podrške za bolji život, efikasnije zastupanje prava i interesa i zaštitu žrtava svih oblika rodno zasnovanog nasilja.

U tom pravcu, učesnice i učesnici edukacije iskazali su namjeru da se u narednom periodu zaključče sporazumi/protokoli o saradnji, kako bi se učvrstila opredjeljenost centara za socijalni rad i Centra ženskih prava za zajednički cilj koji će voditi boljem položaju žrtava rodno zasnovanog nasilja.

"... potpuno je drugačije kada nam kroz primjere iz prakse neko poput vas ukaže kako naše vlastite predrasude mogu, ali i utiču na odnos prema klijentima...
... Moramo se mijenjati, prilagođavati naš pristup..."

"Edukacije Centra ženskih prava su uvijek korisne i drugačije zbog konkretizacije primjerima iz prakse."

Zenica, Kakanj, Breza, Visoko, Vareš, Maglaj, Usora, Jajce, Travnik, Novi Travnik, Kreševo, Bugojno, Donji Vakuf, Fojnica i Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo

Ustanove socijalne zaštite / centri za socijalni rad

Uz korištenje svih raspoloživih resursa, međusobnu saradnju i koordinaciju između aktera na svim nivoima vlasti u BiH, adresiranjem zajednički donesenih preporuka, snažnu sinergiju vladinih i nevladinih institucija i organizacija, pružile smo doprinos stvaranju promjena koje će omogućiti ostvarivanje prava žrtvama rodno zasnovanog nasilja, smanjiti retraumatizaciju i olakšati pristup pravdi. Zaključeno je da će pružanje savjetodavnih i pravnih usluga u 2024. godini biti od velike pomoći ne samo žrtvama nego i centrima za socijalni rad.

Kombinacija direktnog servisa pravne i psihološke podrške, konsultativno-zagovaračkih procesa, javno-zagovaračke kampanje ukazuju da postignuti rezultati i potaknute sinergije između institucija i NVO u BiH daju potencijal i osnov da svi/sve zajedno pružimo doprinos unaprjeđenju zaštite žrtava u BiH.

KOLEDŽ SUDA BiH

PISMO ZAHVALE AIRE CENTAR

**Radujemo se budućoj saradnji
s Vama, te Vam se još jednom
zahvaljujemo na Vašem trudu,
vremenu i stručnosti.
Važno je.**

Vaša predanost i pristup, kao i Vaše duboko razumijevanje samog događaja i sudionika, značajno su doprinijeli Koledžu Suda Bosne i Hercegovine kao događaju na kojem se okupljaju sudije i savjetnici ove institucije. Vaše izlaganje je osvijetlilo važnost uloge koju Sud Bosne i Hercegovine ima u pravosudnom sustavu, unatoč tome što nije izravno nadležan za procesuiranje ovakvih djela.

Vaša sposobnost da artikulirate složene teme rodno zasnovanog nasilja i femicida na jasan i pristupačan način ostavila je snažan dojam na sve prisutne. Također, naglasak na važnosti podrške sudija i pravosudnog sustava u društvenoj borbi protiv rodno zasnovanog nasilja i femicida je od neizmjernog značaja.

Smatramo da je Vaše predavanje izuzetno važno ne samo za podizanje svijesti nositelja pravosudnih funkcija, već i za poticanje promjena u načinu na koji se problem rodno zasnovanog nasilja i femicida doživljavaju i adresiraju unutar našeg društva kao cjeline.

Izazovi sa kojima se svi susrećemo u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja i femicida duboko su ukorjenjeni, i promjena ne dolazi preko noći. U tom smislu i Vaše predavanje je bilo upravo jedan korak ka otvaranju pitanja djelovanja i dubokom promišljanju ne samo za sudije Suda i pravne savjetnike, nego i sve nas prisutne.

bilježimo Dobre Prakse

Za prošlost, sadašnjost i budućnost

Centar ženskih prava

KONFERENCIJA

ZAŠTITA ŽENA OD NASILJA U PRAVOSUDNOM SISTEMU BIH

Od inicijalno zamišljenog „malog“ događaja prerasla je u veliku konferenciju na kojoj je predstavljen Analitički izvještaj o praćenim krivičnim postupcima u predmetima rodno zasnovanog nasilja pred sudovima u Federaciji BiH. Analitički izvještaj rezultat je jednogodišnjeg rada na prikupljanju podataka u okviru petog ciklusa monitoringa za odabrane predmete rodno zasnovanog nasilja praćenih na 15 sudova, općinskih i kantonalnih na području Federacije Bosne i Hercegovine. Prisustvovala smo velikom broju ročišta i uspjele na osnovu adekvatnog broja predmeta izraditi analizu stanja kako bi doprinijele što boljem položaju žena žrtava nasilja u pravosudnom sistemu, ali i pomogle institucijama u sistemu zaštite, prije svega pravosuđu, da pronađe najadekvatniji odgovor za položaj oštećenih u krivičnim postupcima. Monitoring je obuhvatio veći broj predmeta za ukupno 200 djela rodno zasnovanog nasilja.

Ključni nalazi monitoringa:

- Veliki broj slučajeva nasilja u porodici bez (zadovoljavajućeg) sudskog epiloga
- Krivične prijave budu odbačene zbog nedostatka dokaza ili nevoljnosti oštećenih/žrtava da svjedoče
- Postoje primjeri dobre prakse, iako i dalje izuzetni
- Važnost sprovođenja standardnih istražnih procedura
- Kaznena politika i dalje blaga, pretežno ispod zakonskog minimuma najčešće za djela nasilja u porodici
- Pretežno vrednovanje olakšavajućih okolnosti, a rjeđe uočavanje i ocjena otežavajućih okolnosti

40

učesnika
učesnica

Bila nam je čast i zadovoljstvo da je Analitički izvještaj sa najrelevantnijim i najaktuelnijim podacima predstavljen u prisustvu preko 40 sudija i sutkinja, tužilaca i tužiteljica, predstavnika/ca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH, Centra za edukaciju sudija i tužilaca, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Institucije Ombudsmana za ljudska prava BiH, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, Predstavničkog doma Parlamenta FBiH, OSCE Misije u Bosni i Hercegovini, Švedske Ambasade.

Samra Filipović -Hadžiabdić, direktorica
Agencije za ravnopravnost spolova

„Jedan od ključnih segmenata monitoringa provođenja međunarodnih standarda u oblasti zaštite žrtava nasilja u porodici upravo i praćenje sudskih postupka. Čestitam vam dosadašnji rad i zalaganje Centra ženskih prava da na profesionalan i analitički način prikupljate podatke i dajete preporuke za unaprjeđenje sudskih postupaka u slučajevima nasilja u porodici.“

Lejla Hadžić, članica Visokog sudskog i
tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine

„Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH je dalo podršku nezavisnom monitoringu Centra ženskih prava. Izvještaj predstavlja dobar osnov za utvrđivanje nedostataka i propusta u radu pravosuđa u smislu rada na unaprjeđenju sistema zaštite žrtava nasilja i uspostavi sveobuhvatnog i efikasnog sistema u tom pogledu kad je riječ o pravosuđu.“

ISKORAK KA DOBRIM PRAKSAMA U ZAŠTITI PRAVA ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

„Naknada nematerijalne štete za žrtve trgovine ljudima u okviru krivičnog postupka – iskorak ka dobrim praksama“ bio je naziv foruma održanih u periodu januar - septembar 2023. godine.

Respektabilan broj i struktura učesnika/ca Foruma dali su na značajju jedinstvene i zajedničke intervencije kako bi se osigurala zaštita prava žrtava trgovine ljudima u krivičnom postupku, ali i postupcima pred drugim institucijama u BiH.

7 FORUMA	35
88 UČESNIKA I UČESNICA	GRADOVA OPŠTINA/OPĆINA

Uporedo sa održavanjem foruma, realizirano je niz konsultativno-informativnih sesija.

Cilj sesija bio je jasan: informisati i upoznati članove/ice regionalnih monitoring timova sa mehanizmima i načinima uključenja specijaliziranih organizacija u proces identifikacije i zaštite žrtava trgovine.

Cilj i svrha sesija postignuta je kroz ocjene od strane učesnika/ca:

- doprinos jačanju operativnosti i funkcionisanju timova na iznalaženju što boljih praktičnih rješenja za zaštitu žrtava trgovine ljudima
- doprinos implementaciji Akcionih planova za prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima
- doprinos prepoznavanja Centra ženskih prava kao značajne karike i specijaliziranog resursa u sistemu zaštite, koji svojom ekspertizom pruža pravnu pomoć i psihološku podršku žrtvama, i kvalitetnu asistenciju nadležnim institucijama, prvenstveno tužilaštvima i centrima za socijalni rad.

Kroz podijeljene primjere iz prakse stekao se bolji uvid u postojanje servisa ali i činjenicu da specijalizirane usluge koje nudi Centar i uloga punomoćnika pomažu u sudskom postupku:

- tužilaštvu kod potkrjepljivanja navoda iz optužnice
- sudu kod dobivanja kvalitetnog svjedočenja ključnog za donošenje konačne odluke
- žrtvama: podrška žrtvi, priprema žrtve za postupak i svjedočenje, razumijevanje imovinskopravnog zahtjeva.

Poseban fokus bio je vezan za broj podnesenih i dosuđenih imovinskopravnih zahtjeva, kao argument za zagovaranje uspostavljanja kompenzacijskog fonda za žrtve trgovine ljudima.

struktura učesnika i učesnica

Kantonalni/okružni sudovi:
Bihać, Goražde, Zenica, Sarajevo, Trebinje, Banja Luka;

Republičko javno tužilaštvo u Banja Luci i Trebinju,
Tužilaštvo Brčko Distrikt, Kantonalno tužilaštvo
Zeničko-dobojskog kantona, Hercegovačko-
neretvanskog, Zapadno-hercegovačkog, Sarajevskog i
Unsko-sanskog Kantona;

Općinski/osnovni sudovi:

Konjic, Bihać, Sanski Most, Zvornik, Bijeljina,
Travnik, Tuzla i Trebinje;

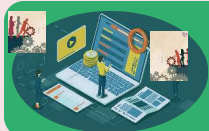
Ustanove socijalne zaštite/ centri za socijalni rad:
Čitluk, Bihać, Velika Kladuša, Cazin, Općina Centar
Sarajevo, Općina Novi Grad Sarajevo, Hadžići,
Visoko, Zavidovići, Vareš, Breza, Olovo, Jajce, Novi
Travnik, Orašje, Tuzla, Banovići, Kladanj, Sarajevo,
Banja Luka, Bijeljina, Bileća, Ljubinje, Trebinje, Pale,
Zvornik, Nevesinje, Višegrad, Derventa, Gradiška;

Ministarstvo sigurnosti BiH; Ministarstvo zdravlja,
rada i socijalne politike Unsko-sanskog Kantona,
Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta
Bosansko-podrinjskog Kantona, Ministarstvo za rad,
socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona
Sarajevo;

Ured državnog koordinatora i Ured Republičkog
koordinatora za suzbijanje trgovine ljudima,
Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i
Hercegovine (uredi Sarajevo i Banja Luka); Pedagoški
zavod Tuzlanskog Kantona, Zavod za liječenje bolesti
ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
NVO Lara Bijeljina;

Svi zajedno su zaključili da su održane sesije pomogle lakšem razumijevanju postavljanja imovinskopravnog zahtjeva.

Zauzet je stav da postupak vještačenja zahtijeva jedan dodatni element, odnosno proširenje naredbe u procesu vještačenja, a da razmatranje imovinskopravnog zahtjeva u okviru krivičnog postupka ne remeti isti.

ISKORAK KA DOBRIM PRAKSAMA U ZAŠTITI PRAVA ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA

Razmjena informacija sa koordinatorima regionalnih monitoring timova (RMT) za suzbijanje trgovine ljudima bila je važan konsultativno-zagovarački proces tokom kojeg su isticane praznine i propusti na kojima je potrebno raditi kako bi se poboljšala sveukupna koordinacija i efikasnost djelovanja RMT.

Održani Koordinacijski sastanci bili su prilika za razmjenu informacija o aktuelnim predmetima, te kreiranje strategije djelovanja kako bi se osigurala što adekvatnija zaštita položaja i prava za žrtve i kreirao bolji strateški okvir za naredni period.

Sve aktivnosti koje su imale za cilj suzbijanje trgovine ljudima vodile su ka izradi *Vodiča namijenjenog profesionalcima u lancu sistema zaštite žrtava trgovine ljudima sa praktičnim primjerima iz prakse u BiH.*

Vodič daje pregled stanja i primjere iz prakse vezano za:

- Zaštita žrtava trgovine ljudima u međunarodnim standardima
- Česte dileme u istražnom i sudskom postupku u procesuiranju krivičnih djela
- Značaj naknade nematerijalne štete u procesu oporavka žrtava trgovine ljudima
- Prava oštećenih – izazovi u ostvarivanju i primjeri dobre prakse
- Djeca žrtve trgovine ljudima u BiH
- Značaj saradnje sa nevladinim organizacijama u procesuiranju krivičnih djela trgovine ljudima
- Stavove profesionalaca u BiH kroz održane Forume.

<https://cenppz.org.ba/vodic-namijenjen-professionalcima-i-profionalkama-u-lancu-sistema-zastite-zrtava-trgovine-ljudima-sa-primjerima-iz-prakse-u-bosni-i-hercgovini/>

U oktobru je održana Konferencija za medije, kao prostor da općoj i stručnoj javnosti predstavimo ukupne rezultate i postignuća. Dat je osvrt sa prikazom pokazatelja u radu na:

- osiguranju pravne pomoći i psihološke podrške, orijentirane prema specifičnim potrebama žrtve trgovine ljudima
- pruženom doprinosu jačanju kapaciteta, operativnosti multidisciplinarnog pristupa u novoformiranim Regionalnim timovima za borbu protiv trgovine ljudima u BiH, uz uključivanje svih aktera koji su ključni u postupku identifikacije žrtava trgovine ljudima
- doprinosu zagovaranju osiguranja naknade štete žrtvama trgovine ljudima u krivičnim postupcima
- konferencija je bila prilika za prvo predstavljanje Vodiča za profesionalce koji će sigurno poslužiti u oblikovanju boljeg odgovora na prevenciju i suzbijanje trgovine ljudima u BiH.

"Ovakvi oblici saradnje su vrlo korisni i mogu uticati na operativno funkcionisanje koordinacionih timova kako bi se uspostavila što bolja praktična rješenja za zaštitu žrtava trgovine ljudima."

ČLAN KORDINACIONOG TIMA

„Ovakva praksa saradnje tužilaštva i CŽP je oslonac tužiocu da što kvalitetnije iznese optužnicu i zaštitu interese žrtve/oštećene.“

IZJAVA TUŽIOCA

"Uloga punomoćnika za imovinskopravni zahtjev u postupcima za trgovinu ljudima, kao i uloga u drugim postupcima, te uloga osobe od povjerenja je od izuzetne koristi za žrtve, jer odgovara na potrebe osnovne zaštite i podrške, koje prevazilaze mogućnosti i nadležnosti postupajućeg tužioca, a i kapacitete centara za socijalni rad."

IZJAVA TUŽIOCA

"Mi smo o trgovini ljudima educirani prije 10 godina, a u međuvremenu su se mehanizmi i oblici trgovine promijenili. Kriminalci su sve opremljeniji i organizovaniji, nalaze nove načine da prevare žrtve i sistema."

IZJAVA SOCIJALNE RADNICE

bilježimo Dobre Prakse

Za prošlost, sadašnjost i budućnost

Centar ženskih prava

OBILJEŽAVANJE EVROPSKOG DANA BORBE PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima (18. oktobar) obilježen je nizom događaja. Jedan od njih je konferencija "Zaštite prava žrtava trgovine ljudima u migracionim tokovima", održana u Sarajevu. Reprezentativan broj učesnika i učesnica dao je doprinos da se o ovoj temi razgovara kao ozbiljnom problemu koji je prisutan u BiH.

Događaj je od strane učesnika/ca ocijenjen kao visoko koristan, nudeći pregled ključnih informacija ali i priliku za direktan razgovor, razmjenu i povezivanje. Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima bio je popraćen uličnim akcijama u Bijeljini, Bihaću i Zenici, te promocijom u medijima i na društvenim mrežama.

Svi podijeljeni osvrti, razmišljanja vodili su ka jedinstvenom zaključku:

Unaprijediti prevenciju i suzbijanje trgovine ljudima općenito, tako i u migracionim tokovima, dajući više prostora i veću ulogu jačanju i proaktivnom djelovanju edukovanih stručnjaka, boljoj komunikaciji, koordinaciji i sinergiji.

Preporuke panelista:

Neđžad Korajlić:

Bosna i Hercegovina mora educirati i pripremiti svoje službenike za rad sa migrantima. Prihvat i profiliranje mogu raditi samo dobro educirani službenici. Nevladine organizacije su kičma u rješavanju mnogih problema migrantske krize, ali i nasilja u porodici i svih drugih društveno negativnih pojava.

Jasminka Džumhur:

Migracioni procesi su najčešći procesi u kojima se dešava trgovina ljudima. Svi migranti moraju imati obaveznu zaštitu bez obzira na njihov status. Međunarodni standardi ljudskih prava obavezuju BiH da osigura ljudska prava svim migrantima u obimu koji osigurava svojim državljanima, da prava moraju biti osigurana od stupanja na teritoriju i da se što u kraćem roku nastoji omogućiti kompletna pravna pomoć i podrška migrantima u cilju utvrđivanja onoga što njima pripada.

Jasmin Bešić:

Istakao bi rad Centra ženskih prava koji vrlo aktivno radi na podršci, provođenju mjera iz strategije, i direktnom radu sa žrtvama trgovine ljudima.

Aida Ćosić:

Zaključci su da trenutno postoji međuinstitucionalna saradnja, ali zbog unaprjeđenja položaja, zaštite prava migranata tu saradnju je potrebno poboljšati.

Iako je događaj okupio predstavnike/ce stručne javnosti, za opću ali i stručnu javnost pripremile smo set od 5 video materijala kroz koje smo željele približiti važnost djelovanja na identifikaciji i radu na procesuiranju slučajeva trgovine ljudima, servisima podrške, te posebno ukazati na opasnost od posljedica pojave i (ne)prepoznavanja trgovine ljudima.

Linkovi – videa:

- <https://www.youtube.com/watch?v=PPWJoKDi3pESt=96s>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ttFZTkz1Bzs>
- <https://www.youtube.com/watch?v=FmtzBhHLreE>
- <https://www.youtube.com/watch?v=HWSIZrPn-MY>
- <https://www.youtube.com/watch?v=w32ocNAOTwUSt=95s>

KONFERENCIJA	20
44 UČESNIKA I UČESNICA	GRADOVA OPŠTINA/OPĆINA

struktura učesnika i učesnica

Kantonalni/okružni sudovi
Tužilaštva
Centri za socijalni rad
Agencija za poslove sa strancima
SIPA
Ministarstvo sigurnosti BIH
Ured Državnog koordinatora
Koordinatori i članovi RMT
Mediji

Sarajevo, Zenica, Breza,
Kakanj, Gračanica, Mostar, Tuzla,
Brčko, Jajce, Donji Vakuf, Travnik,
Novi Travnik, Livno, Široki Brijeg,
Novo Goražde, Hadžići,
Novo Sarajevo, Istočno novo Sarajevo,
Ljubuški, Ilidža.

Povodom Evropskog dana pravde u partnerstvu sa Kantonalnim sudom u Novom Travniku organizovale smo skup koji je bio posvećen pitanju Femicida i Novom pomagačkom resursu - Mreži 4P.

Prepoznat je doprinos organizacije u raznim segmentima borbe protiv rodno zasnovanog nasilja, te je u to ime predsjednik Kantonalnog suda Novi Travnik uručio predsjednici Centra ženskih prava zahvalnicu i pozvao da naredni period naše saradnje obilježimo potpisivanjem sporazuma koji će označiti još čvršću i dugotrajniju saradnju.

učesnice/učesnici

Predstavnici svih Općinskih sudova Srednjobosanskog kantona, predstavnici policije, centara za socijalni rad, Ministarstva pravosuđa, Osobe od povjerenja/pomagačice Mediji

Svi učesnici i učesnice su se složili da je neophodno direktnije zalaganje svih institucija u sistemu zaštite, svaka u okviru svojih nadležnosti, kako bi se smanjio broj ubistava žena.

Članice ČŽP su uzele učešće povodom Evropskog dana pravde i na Općinskom sudu u Bugojnu i Općinskom sudu u Tuzli.

Prenijele smo naša iskustva i saznanja o Inicijativi za izmjenu KZ FBiH, primjeni zaštitnih mjera propisanih Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, kao i iskustva dobivena tokom monitoringa pravosuđa.

Izražavamo posebnu zahvalnost Predsjednici OS Bugojno i predsjedniku KS Novi Travnik, što su dali priliku pomagačicama Mreže 4P, Korneliji Nikačević i Elmedini Šabić, da približe svim učesnicima slučajeve iz prakse.

Formiranje radne grupe za prevenciju nasilja u porodici

Tematska sjednica - Gradsko vijeće Zenica

“Sigurnost građana i zaštita od nasilja u porodici i nasilja nad ženama” bila je tema tematske sjednice u Zenici. Na poziv vijećnice Gradskog vijeća, predsjednica ČŽP uzela je aktivno učešće. Po prvi put je tema nasilje nad ženama zaokupila pažnju vijećnika i vijećnica Grada Zenice. Razgovaralo se o koracima koji bi doprinijeli poboljšanju sigurnosti koja je od značaja za cijelu zajednicu. Tematskoj sjednici prisustvovali/e su predstavnici/ce svih relevantnih institucija koje djeluju na području Grada Zenice.

01.

02.

Usvojena Odluka o Formiranju Radne grupe za izradu Plana prevencije nasilja u porodici i nasilja nad ženama

Tematska sjednica završena je sa pozitivnim ishodom i zaključcima koji bi se trebali realizirati u predstojećem periodu. Uzeti su u obzir prijedlozi predstavnice ČŽP:

- Formiranje operativnog tima usmjerenog na prevenciju nasilja nad ženama i djecom;
- Formiranje radne grupe za područje Grada Zenice;
- Revidiranje protokola o međusobnoj saradnji između svi subjekata zaštite Grada Zenica.

bilježimo Dobre Prakse

Za prošlost, sadašnjost i budućnost

Centar ženskih prava

AKTIVNOSTI USMJERENE NA IZMJENE I DOPUNE KRIVIČNOG ZAKONA FBiH

NAKON UBISTVA ŽENE U GRADAČCU

Nakon tri dana od stravičnog ubistva žene u Gradačcu izdale smo saopštenje u kojem smo naglasile:

"U posljednja tri dana svjedočimo "buđenju" političara i političarki sa izjavama o izmjenama KZ FBiH, kao i uvođenju FEMICIDA kao krivičnog djela. Za svaku pohvalu, MEĐUTIM... Ne morate pokretati inicijative jer u Federalnom ministarstvu pravde stoji gotov i razrađen prijedlog.

Kada pročitate prijedlog Inicijative, između ostalih predloženih članova, obratite pažnju na član 166. u kojem je dodan prijedlog za uvođenje femicida.

Inicijativa je podnešena, 18. aprila 2022. godine, sa gotovim prijedlozima i ponuđenim rješenjima koji su zajedno s nama radili eksperti i ekspertice, praktičari koji primjenjuju zakon".

Podnešena Inicijativa obuhvatila je ranije Inicijative za izmjene i dopune Krivičnog zakona Federacije BiH i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH podnesene u periodu 2017-2019.

18.04.2022

predata
Inicijativa za
izmjene i
dopune KZ
FBiH

14.08.2023.

parlamentarci
i
parlamentarke
na svoje email
adrese dobili
tekst
Inicijative

30.08.2023.

sastanak sa
premijerom
Vlade FBiH.

Podržana
Inicijativa i
još jednom
upućena
ministru
pravde

PUNA PODRŠKA UNAPRJEĐENJU KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA U FBiH VEZANOG ZA NASILJE NAD ŽENAMA

Premijer Federacije BiH Nermin Nikšić, PODRŽAO Inicijativu Centra ženskih prava za Izmjene i dopune Krivičnog zakona FBiH: „Dostavit ću Inicijativu ministru pravde, da se očituju o predloženim izmjenama i dopunama.

*Hvala u moje ime za vaš cjelokupan angažman u borbi protiv nasilja i pomoći ženama koje su žrtve ili su u riziku od nasilja. Moju podršku imate, a svakako mogu reći da za ovo imate i **podršku Vlade FBiH**" – kazao je premijer.*

SJEDNICA SA PREDSTAVNICIMA I PREDSTAVNICAMA RADNIH TIJELA PREDSTAVNIČKOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE FBiH

Inicijativa za Izmjene i dopune Krivičnog zakona FBiH bila je u fokusu zajedničke sjednice održane 12. septembra 2023. godine sa **16** predstavnika/ca radnih tijela, odnosno Predsjednicima/cama i članovima/cama radnih tijela Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Federacije BiH

1. Komisija za jednakopravnost spolova,
2. Komisija za sigurnost,
3. Odbor za rad i socijalnu zaštitu,
4. Zakonodavno-pravna komisija,
5. Komisija za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Na sastanku sa predstavnicama Gender centra Federacije BiH predstavile smo Inicijativu, a zatim su dogovoreni naredni koraci saradnje kao i mogućnost potpisivanja sporazuma o konkretnijoj saradnji.

30.08.2023.

predstavnicama
Gender centra
uručeni
prijedlozi
Inicijative za
KZ FBiH i
Zakon o zaštiti
od nasilja u
porodici.

12.09.2023.

Inicijativu
podržala radna
tijela
Predstavničkog
doma
Parlamentarne
skupštine FBiH

AKTIVNOSTI USMJERENE NA IZMJENE I DOPUNE KRIVIČNOG ZAKONA FBiH

KONFERENCIJA "Zaštita žena od nasilja u pravosudnom sistemu FBiH"

Konferencija na kojoj je predstavljena analiza rada pravosuđa, bila je momentum koji je iskorišten kako bi se razgovaralo o učestalim ubistvima žena i izmjenama KZ FBiH i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH. Najrelevantiji akteri pravosudne zajednice, Institucije Ombudsmana za ljudska prava BiH, i CŽP kao inicijatora cjelokupne aktivnosti, mogli su sagledati koliko sve nas kao društvo košta rodno zasnovano nasilje. 67% troška odnosi se na krivično pravosuđe što je pored drugih pokazatelja bio dovoljan argument o neminovnosti izmjene KZ FBiH.

U to ime prisutnima je predstavljena Inicijativa o izmjenama i dopunama KZ FBiH, kao i osvrt na Nacrt Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH, ali i hronologija nastanka oba prijedloga i trenutno stanje realizacije istih.

19.09.2023

Inicijativa za izmjene i dopune KZ FBiH podržana od strane pravosudne zajednice i Institucije Ombudsmana

13.10.2023.

Federalnom ministarstvu pravde predsjednik OS Travnik uputio dopis u kojem se traži što hitnije razmatranje Inicijative

PUNA PODRŠKA UNAPRJEĐENJU KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA U FBiH - OPĆINSKI SUD TRAVNIK

Predsjednik Općinskog suda Travnik uputio dopis Federalnom ministarstvu pravde kojim se traži što prije razmatranje podnešene Inicijative i uključivanje Centra ženskih prava kroz imenovanje i rad u Radnoj grupi „zbog dugogodišnjeg iskustva i rada u ovom području“: „Izražavam našu saglasnost i dajemo punu podršku na podnesenu inicijativu za izmjene i dopune kako Krivičnog zakona FBiH tako i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH“.

24.10.2023.

Konferencija bila prilika da postojeći prijedlozi Inicijative CŽP o izmjenama KZ FBiH budu zaključci i preporuke navedenog skupa.

24.11.2023.

predstavljen prijedlog Inicijative i kriminalizacije femicida.

06.12.2023

Regionalno predstavljanje Inicijative i prijedloga uvođenja femicida kao krivičnog djela.

KONFERENCIJE / STRUČNA SAVJETOVANJA

Ujedinjene/i protiv nasilja (Fondacija Cure) - naziv konferencije na kojoj je predstavnic Centra ženskih prava uzela učešće u svojstvu panelistice u okviru panela „Inicijative za zakonsku regulaciju nasilja nad ženama i femicida, prijedlozi iz političkog i civilnog sektora“. Centralna tema izlaganja bila je predstavljanje Inicijative za Izmjene i dopune Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Upravo Inicijativa Centra bila je okosnica konsolidiranog prijedloga Ženske mreže BiH za izmjene i dopune Krivičnog zakona FBiH.

Godišnja zalagačka konferenciju Ženske mreže BiH "Femicid nije kraj jedne nesretne ljubavi – femicid je okrutno ubistvo"- predstavljeni najnoviji podaci o procesuiranju djela nasilja nad ženama u pravosudnom sistemu FBiH kao i pravno-zagovaračkom radu u pravcu kriminalizacije djela femicida.

Prvi godišnji Regionalni forum o sprječavanju femicida – Predstavnic CŽP kao panelistica Foruma govorila o iskustvima iz Bosne i Hercegovine kada je u pitanju okupljanje, mobilizacija i udruživanje u zajedničkoj borbi protiv femicida, kao i ključnim zahtjevima i reakcijama institucija na iste.

MODEL VANINSTITUCIONALNE PODRŠKE ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA

Naše reference i bogato iskustvo potakli su stručnu i opštu javnost da utiče na našu odluku da transferom znanja i vještina jačamo kapacitete NVO i pojedinki u lokalnim zajednicama.

Razvile smo novi resurs za sve subjekte u sistemu zaštite, koji je jedinstven ne samo u Bosni i Hercegovini nego i u regiji Zapadnog Balkana, ali i šire.

Kao resursna organizacija za pomagačice u lokalnim zajednicama i institucije u sistemu zaštite ključan smo akter u stvaranju održivog modela vaninstitucionalne podrške i pristupa pravima i uslugama za žene iz najranjivijih zajednica i sredina.

Mentorice smo mreže 4P, mreže koju čini preko 70 pomagačica iz 30 lokalnih zajednica u BiH.

Podrška smo izabranoj koordinatorici mreže i koordiniramo realizaciju zajedničkih aktivnosti članica mreže.

U toku 2023. godine obučile smo nove pomagačice i time dodatno ojačale mrežu i povećale teritorijalnu raspoređenost pomagačica u lokalnim zajednicama u kojima je potreba za podrškom ženama žrtvama nasilja bila izražena.

Organizovale smo dodatne obuke za članice mreže čime se radilo na jačanju internih kapaciteta sa novim znanjima i vještinama.

Zajedno sa pomagačicama prezentirale smo i promovisale lokalnim vlastima model vaninstitucionalne zaštite žrtava nasilja i umrežile se sa institucijama zaštite u lokalnim zajednicama.

Postojanje Mreže 4P ima značajan efekat na dostupnost prve podrške ženama žrtvama nasilja. Žene u svojim lokalnim zajednicama imaju kome da se obrate, imaju na raspolaganju cjelokupan pomagački resurs Mreže 4P bez obzira gdje se nalaze. Za kratak period zajedno sa svim pomagačicama uspjele smo učiniti Mrežu 4P prepoznatljivom, inovativnom pomagačkom strukturom. Mreža pomagačica je nešto najbolje što se moglo desiti u Bosni i Hercegovini. Snaga i pokretačka struja, pomagačka infrastruktura, predanost, posvećenost... sve pobrojano jeste ova Mreža. Rad i rezultati pokazali su njenu nemjerljivu vrijednost u stabilizaciji života žena koje doživljavaju nasilje, posebno emocionalna podrška i psihoterapeutski rad, osnaživanje i pripremanje žene da uopšte uđe u bilo kakav proces ostvarivanja prava i zaštite.

Postignuti rezultati, direktni pomagački rad, javno-zagovaračke kampanje, potvrdile su snage Mreže koje treba još više razvijati. Mreža je postala vidljiva, od opće i od stručne javnosti, a žene koje se obraćaju pomagačicama su te koje najbolje govore koliko im je njihova podrška i dostupnost važna.

U VRTLOGU VJEŽBI PRIPREMA ZA POMAGAČKI RAD NOVE SNAGE SE PRIKLJUČILE MREŽI 4P

„Kao neko ko je doživio brutalno premalačivanje od poslodavca na radnom mjestu, kao neko ko je javno i sa modricama po tijelu pred kamerama i mikrofonom cijele javnosti u BiH govorio o tome, kao neko zbog koga su krenuli protesti širom BiH... kao žena koja je dobila na hiljade poruka podrške od nepoznatih žena, osjećala sam da mogu i da želim biti neko, žena koja će pomoći drugim ženama.“

IZJAVA POMAGAČICE

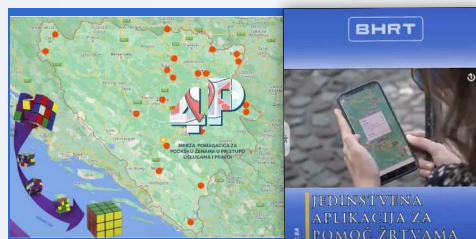
Nismo ni mogle zamisliti koliko će biti jak odjek pomagačkog rada Mreže 4P.

Neupitno je da se pokazao ogromnim pomakom jer predstavlja nedostajuću kariku u lancu zaštite žena od nasilja.

Podijeljeni primjeri u nastavku, malim dijelom ilustruju različite efekte edukacije i uticaj stalne mentorske podrške. Preuzimanje aktivne uloge pomagačice neposredno nakon obuke i djelovanje u izuzetno teškim, rizičnim i opasnim životnim situacijama žena i za nas je bilo iznenađujuće. Naročito nas ohrabruje s koliko stvarno usvojenog znanja i principa pomagačkog rada sa ozbiljnošću i profesionalnošću, odgovorno i vodeći računa da ne načine štetu, pomagačice su ulazile u proces pružanja podrške.

„Želim biti dio vas, želim da svojim primjerom pokažem i ostalim ženama da nisu same, da se bore za sebe i svoja prava. Da ne daju nikom na sebe, i da se ne stide o tome pričati, da to nije naša sramota, već sramota počinitelja. Nadam se i želim da budem od koristi i da podržim ovaj humanitarni i prije svega herojski program. Ako sam nešto propustila slobodno me kontaktirajte za više informacija. Nadam se da ću biti dio vas, jer ste i vi bile dio mene kada mi je bilo najteže u životu.“

MODEL VANINSTITUCIONALNE PODRŠKE ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA

„DA MI NIJE BILO AIŠE, JA BIH DAVNO ODUSTALA“

Aiša, pomagačica iz Tešnja, od samog početka je imala proaktivan pristup u promociji resursa Mreže 4P i sebe kao pomagačice u lokalnoj zajednici. Njena vidljivost je učinila da vrlo brzo i često bude kontaktirana od strane žena u potrebi. Upravo način na koji se Aiša predstavila lokalnom centru za socijalni rad potaknuo je socijalnu radnicu da klijenticu uputi na podršku upravo Aiši. Bila je to žena, žrtva dugogodišnjeg nasilja u porodici, koja je prijavila nasilje u porodici, napustila bračnog partnera i namjerava se razvesti od njega. Bila je obeshrabrena jer od policije nije imala nikakvu informaciju o tome šta se sa njenom prijavom dogodilo, osjećala se samom i nezaštićenom. Aiša je u tom slučaju postupila upravo onako kako je obučavana.

„Pokrenula“ je sistem jer je nakon njenog uključivanja tužilaštvo pozvalo klijenticu na saslušanje. Aiša je bila prava „osoba od povjerenja“, onako kako kaže i slovo zakona, te je dovezla svojim privatnim vozilom klijenticu na svjedočenje, bila njena pratnja i podrška tokom davanja iskaza. Pri tome moramo navesti da društvo i profesionalna zajednica još uvijek ne prepoznaju institut osobe od povjerenja, kao pravo svake žene žrtve nasilja u porodici, a Aiša je bila „ledolamac“ koja je na prvom koraku od sudskog policajca, portira, do ureda tužitelja „rušila“ barijere neinformisanosti i osigurala da žena to pravo u potpunosti uživa. Bila je ustrajna i uporna, znala koje su njene granice i ovlaštenja, i time jasno dala do znanja tužiteljici da radi profesionalno, i da ničim neće ugroziti, nego naprotiv pomoći u procesu uzimanja iskaza što se i na kraju sa stanovišta tužiteljice pokazalo potpuno tačnim. Njena podrška klijentici još uvijek traje ali važna prekretnica je svjedočenje klijentice u tužilaštvu.

„IZJAVA KLIJENTICE“

„Da mi nije bilo Aiše, ja bih davno odustala. Da danas nije pošla sa mnom u tužilaštvo ja bih se već sa portirnice vratila i odustala od svega“. U razgovoru sa klijenticom radi daljeg procesa osnaživanja i pripreme za sudski postupak i proces razvoda ponuđena joj je psihoterapijska podrška koju je objeručke prihvatila.

IZJAVE POMAGAČICA NAKON OBUKE

„Psihologinja sam po struci i ovom obukom sam nadogradila svoje profesionalno znanje. Naučila nešto najvažnije s čim sam imala problem, a to je da prepoznam svoje granice i kažem da nešto ne mogu. Sada sam mnogo sigurnija u sebe i moći ću odgovoriti na mnogo komplikovanije i teže slučajeve“.

„Prvi put sam u životu, kao mlada žena, imala priliku biti na obuci i dobiti motivaciju za neodustajanje, jer sada znam da sav moj trud i znanje mogu usmjeriti da nekome pomognem. Do sada sam sve posmatrala kao konzument, držeći se po strani, bez da razmišljam šta doživljava žena koja prolazi kroz nasilje. Sada se sve mijenja i vjerujem da zaista mogu pomoći drugim ženama.“

„Nakon ova dva dana naučila sam mnogo toga iako sam cijeli život nekome pomagala, ali sada znam da sam mnogo i griješila. Ne vraćamo se iste u naše lokalne zajednice.“

PREMIJER FEDERACIJE BiH DAO PUNU PODRŠKU Mreži 4P

„Hvala u moje ime za vaš cjelokupni angažman u borbi protiv nasilja nad ženama. Moju podršku imate, a svakako mogu reći da za ovo imate i podršku Vlade FBiH“ - izjavio je premijer.

Gradonačelnik Tuzle, Lugavić podržao inicijativu za jačanje mreže pomagačica - osoba od povjerenja “4P”, te dao konkretne prijedloge o daljim aktivnostima uključivanja relevantnih institucija i omogućavanju dostupnosti usluge osobe od povjerenja.

bilježimo Dobre Prakse

Za prošlost, sadašnjost i budućnost

Centar ženskih prava

FEMICID JE STVARAN, KAO I PROPUSTI NADLEŽNIH INSTITUCIJA

"NITI JEDNA VIŠE"

U jeku porasta slučajeva femicida u BiH, zabrinute građanke i građani, ženske aktivističke formalne i neformalne grupe i svi/e koji su odbili da šute, izlazili su na proteste u nekoliko navrata. Nakon svirepog ubistva žene u Gradačcu članice Centra ženskih prava su od momenta saznanja pokrenule niz aktivnosti koje su bile usmjerene na širu opću i stručnu javnost. Tražile smo hitnu i djelotvornu reakciju odgovornih institucija na svim nivoima u BiH, kao i promjenu u svim društvenim sferama u kojima se nasilje nad ženama smatra privatnim problemima ili nešto za šta su same krive. Sve aktivnosti poput protesta, medijskih nastupa, intervjua, sastanaka sa nadležnim institucijama u sistemu zaštite, donosioca odluka, zastupnika/ca u parlamentarnoj skupštini FBiH..., imale su istu poruku:

SVAKI NAREDNI SLUČAJ FEMICIDA ODGOVORNOST JE CIJELOG DRUŠTVIA!

FEMICID NIJE FEMINISTIČKA IZMIŠLJOTINA

Članice CŽP, podržavateljice, podržavatelji, volonteri, volonterke, građani i građanke nisu ostali nijemi na stravično ubistvo žene koje se desilo u Gradačcu. Angažirali su se da kulturno-zabavni program bude prekinut i da se javnosti skrene pažnja na opasnost neregovanja na nasilje koje doživljavaju žene.

Iako je u većini gradova BiH bio aktuelan ljetni kulturno-zabavni program i festivali, ni jedan nije prekinut, ni minutom šutnje. Samo je redovan program Zenica Summer festa zahvaljujući našem pritisku i razumijevanju Gradske uprave prekinut. Uslijedila je javna osuda nasilja nad ženama, a šira javnost upozorena na gorući problem učestalih ubistava žena.

Prikazan je kratki video u kojem smo ukazale da su 2 od 3 ubijene žene ubili njihovi partneri, bivši ili trenutni muževi, da ubijenoj ženi iz Gradačca ne možemo pomoći, ali da svojom reakcijom i prijavom možemo spriječiti da se ne ponovi. Moramo svi zajedno učiniti da nasilje prestane i niko ne bi trebao ostati nijemi i pasivni posmatrač.

ZAUSTAVLJEN ZENICA SUMMER FEST

LJETO I JESEN OBILJEŽILI PROTESTI PODRŠKE SVIM ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA U BIH

Veliki broj građana i građanki Zenice okupio se na protestima kako bi iskazali svoje nezadovoljstvo i strah zbog neefikasnog odgovora institucija da zaštite žrtve nasilja. Na skupu su se obratile: Emina Babić, vijećnica u gradskom vijeću Zenica, direktorica Medica Zenica i predsjednica Centra ženskih prava.

U sklopu ženskog festivala Pitchwise, tim Centra ženskih prava izveo je ulični performans "Vrišteća šutnja". Svojim tijelima smo dočarale načine i okolnosti ubistava žena od strane njihovih partnera. Živa scena je izazvala vrlo emotivne reakcije publike koja je posmatrala neobičnu i uznemirujuću scenu. Plakati sa predimenzioniranim smrtnicama ukazivali su na mračnu statistiku femicida u BiH.

Protesti nisu prestajali, a ženske nevladine organizacije širom BiH su na isti datum, u isto vrijeme ponovo uputile svoje zahtjeve institucijama i donosiocima odluka. "Niti jedna više" bio je naziv zajedničke akcije, u 11 gradova.

14. august

Centralni trg Zenica

14. septembar

Sarajevo, Trg mladih

11. oktobar

Centralni trg Zenica

Femicid

USPOSTAVLJANJE SARADNJE ZA UNAPRJEĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

JU Univerzitet u Zenici prepoznao je Centar ženskih prava kao jednog od ključnih partnera u provođenju aktivnosti usmjerenih na povećanje potencijala za istraživanje i obrazovanje utemeljeno na principima rodne ravnopravnosti i nediskriminacije.

Potpisivanjem sporazuma i uspostavljanjem praktičnih modela međusobne saradnje otvara se prostor da se postojeći resursi obe strane stave na raspolaganje studentima i studenticama, ali i drugima koji su zainteresovani za rad na promociji rodne ravnopravnosti i borbi protiv diskriminacije.

Uključivanje akademske zajednice je bitan segment u zagovaranju rodne ravnopravnosti.

POTPISAN SPORAZUM SA UNIVERZITETOM U ZENICI

7.12.2023.

Saradnja sa Općinskom sudom u Zenici je potpisivanjem sporazuma sa predsjednicom Brković Dženanom postala dugoročnija i prevazilazi dosadašnju saradnju u oblasti monitoringa krivičnih postupaka u predmetima rodno zasnovanog nasilja.

Uvijek smo za stepenicu sretnije kada snažimo partnerstva u lokalnoj zajednici.

POTPISAN SPORAZUM SA OPĆINSKIM SUDOM U ZENICI

12.12.2023.

Zemlje zapadnog Balkana imaju sličnu pravnu, političku i društvenu pozadinu i zbog toga se suočavaju sa sličnim pitanjima koja se tiču borbe protiv rodno zasnovanog nasilja. Ekspertizu ČŽP prepoznao je AIRE Centar, organizacija sa stogodišnjom istorijom čije aktivnosti podržava Vlada Ujedinjenog Kraljevstva.

Potpisale smo sporazum o regionalnoj saradnji koja ima za cilj da zajedno sa drugim organizacijama iz regiona implementiramo aktivnosti koje će pomoći da se identifikuju najefikasniji modeli za prevenciju femicida u regionu.

Učešće na 10. Forumu o vladavini prava za Jugoistočnu Evropu koji je organizovao AIRE Centar, imao je za rezultat sticanje znanja vezanih za primjenu Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou.

AIRE CENTAR - novi partneri u stvaranju sistemskog odgovora na nasilje nad ženama septembar 2023

SMART BALKANS - novi partner za jačanje resursa ČŽP u ostvarivanju strateških ciljeva

14.12.2023

Centar ženskih prava je postao dio porodice Smart Balkans. Smart Balkans je prepoznao trud i rad naše organizacije i dao nam priliku da naš razvoj ide u što boljem smjeru. Sjeverna Makedonija je bila mjesto za početak naše formalne saradnje i susreta velikog broja organizacija iz cijelog regiona. Vjerujemo u bogatstvo razmjene i učenja, a kraj urnebesne godine nije mogao imati bolju završnicu.

Zabilježile smo

2023

Zabilježile smo

2023

Podržali su nas

2023

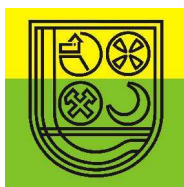
**GLOBAL
FUND
FOR
WOMEN**

Finansira
Evropska unija

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

THE AIRE CENTRE
Advice on Individual Rights in Europe

WESTERN BALKANS RULE OF LAW PROGRAMME

